

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz

Ima.

Egy harctéri kedves halottért.

Irgalmas Isten! Légy az én keserűségemben oltalmazóm...

Ismét elszakadt egy szeme a láncnak, amely szívemet a föld örömeihez kötötte s én a fájdalom szárnyain ismét közelebb emelkedhetem. Hozzád, örök szeretetnek Istene.

Míg azonban szomorú lelkem Tebenned keres vigasztalást, könyező szememmel elhagyatva és árván tekintek a távolban elköltözött, hősi halált halt kedvesem árnya után, akit örökre egyesített Veled a szeretet.

Ő elérte célját s eljutott abba a boldog hazába, ahol gond nem emészt, gyűlölet nem szomorít, rágalm nem üldöz s ahol a lélek tiszta örömeit semmi fájdalom többé meg nem zavarhatja.

Elérte tehát a végcélját és emberi rendeltetését s engem itt hagyott a küzdelemben, hogy fájó szívem még sokáig égjen és sajogjon utána.

Te akartad így ezt jó Istenem s én panasz és zugolódás nélkül hajtok fejet szent akaratod előtt. Nehéz keresztmet a Tiédde egyesítem. Oh adj kegyelmet, hogy azt békén viselhessem!

Fogadd országodba elköltözött Hived lelkét, akiért könnyeket hullatok. Légy hozzá irgalmas s bűneit megbocsátván, fogadd örök békeségbe.

Oh Istenem! Te egyesíted majd azokat, akiket most elszakítottál. Te fogod felszárítani könnyeimet is, hogy fájdalomaimra vigasztalásod balzsamát öntséd.

Hiszek Uram jószágodban s békén viselem a reám mért csapást, mert tudom, hogy szeretetből mérted rám. Remélek Uram örök irgalmadba s hiszem, hogy egykor elhunyt kedvesemet viszontlátom, a Te szeretettedben mindörökre egyesülünk, hogy soha többé el ne szakadjunk egymástól. Amen.

Valahol messze...

Valahol messze a csatatéren,
Megástak egy sirt az erdőszélen.
Vajjon kit temetnek?
Vajjon kinek ásták e sirt oly vadonba,
Rezgő nyárfák erdők hűvös árnyaiba?

Egy halottat hoznak, senki sem ismeri,
Senki sem siratja, senki se kíséri;
Mily néma temetés!...
A míg a fejéhez tesznek fakeresztet,
Csak az őszi szellő sohajt egyet-egyét.

Nyárfák árnya alatt kis halom [domtorul,
Ezüst nyárfalevél a sirhantra lehull
A bús őszi tájba.
Siró hűvös szélben zizeg a levélke,
Viharzó csatazaj zúg a messziségebe.

Nagy fergeteg támad; varju, holló [kárrog.
Vérző sebbel jönnek vissza a csatárok.
A sirnál megállnak.
Szemük könybelábbad, sohajuk égbe [száll,
Buzgó imát mondnak a bajtárs sirjánál

Elhagyják a hantot, lassan tovább [mennek,
Hiszen ők is kötözöhelyt keresnek,
A hol megpihennek...
Vad hörgés, csatazaj hangzik a hegy [mögül,
Egyedül falevél maradt a sir körül...

Valahol messze a csatatéren,
Megástak egy sirt az erdőszélen?...
Föl is hantolták.
Vajjon kit temettek, kit hantoltak oda,
Rezgő nyárfák-erdők hűvös árnyaiba...

Hegyi Sándor
82-ös szakaszvezető.

Ismerősei, jóbarátai körében mindenki ajánlja a „Székelyország”-ot

Vita Imréné.

E nevet bizonyára kevesen ismerik szép hazánkban, szép Csikországbán s én mégis e pár sor élére tettem — írja a „Székelység” című lap társunk hasábjain t. p. a. vagyis tarasfalvi Pálffy Aladár barátunk. Megérdemli — füzi tovább. Büszke lehet rá férje, büszke lehet rá Bácska s büszke lehet rá az egész magyar nemzet, hogy ilyen honleányai vannak.

A kezdete mindennapi. Behívták az urát katonának Szabadkára. Ő mint hűséges élettársa, aki nem kényszerítésből, nem érdekből lett a felesége, hanem a mindent pótoló igaz és mélységes szereléből, urát oda is követte...

Jött a parancs. Elmegy a zászlóalj válogatott legénysége, hogy hova, senki sem tudta. Magkérte urát, írja meg hol vannak, ha végső állomáshelyre érkeztek. Ő addig haza megy, rendez mindent.

Egyszer csak Csikország fővárosából: Csikszeredából kapja az értesítést, hogy itt vannak, ide jöttek a hácskai fiúk s velük az ura. Gondolt merészel s nagyot. Beállított Szabadkán a kaszárnyába s tudakozódott: „hunn van a doktor”. Megmondták neki, sőt elébe vezették.

— Nos hát mit akar jó asszony?

— Hát kiem van nekem egy hites uram, a ki katona; elhívta a király, elhívta a haza. Én sem akarok rosszabb lenni nála, hát kiem szípen sorozzanak be engem is. Hiszen elbirom a puskát, aszt meg az uramtól nem akarok elmaradni, hiszen mi mindég szereltük egymást.

— Jó asszony! Hála az égnek s a magyar anyáknak, van még férfi elég. Nincs szükség még az asszonyokra, hogy puskát viseljenek.

— Hát legalább szanitécet csináljanak belőlem, hiszen én is betudom kötni, mint egy ember.

— Hála és köszönet az ajánlkozásért, de ezt is el tudjuk látni még.

S Vita Imréné lehajtott fejjel távozott a tudós doktor elől. Jól van gondolta magában, azért én a hites

uramot, akit olyan nagyon szeretek még sem hagyom el. Nem tudom merre van Csikország, de rátalálok, elvisz majd a vonat. Addig megyek, a míg odaérek.

És jött Zentáról az asszony. Megtalálta az ő urát, itt a messze idegenben, a hová 3 nap hozta a vonat.

Egyszer csak hire megy, hogy viszik ki a katonákat az oláhországi határra. (Hála Istennek kacska volt.)

— Méne arra vonat — kérdi Vitáné.

— Nem megy, hisz itt van a szomszédban.

— Már az nekem mindegy. Gyalog is elmegyek. Nincs gyerekünk, nincs senkink. Ha már pusztulunk kellene, pusztuljunk együtt. De én az uramot, kit igazán szerettem, el nem hagyom. Meg aztán lesz ott kötözni való a szegény embereknek, hát segítek. Oszd meg főzők is. Jó az asszony a harctéren is.

Többet igazán nem kell hozzá írjak. Beszél a tény magában is. Ilyen nép, el nem pusztulhat!... (t. p. a.)

A hős 82-ösök

A cs. és kir. Hadügyminisztérium 1915. február 9-én kiadott 122 es számú veszteség lajstromába foglalt 82-ös ezredbeli tisztek és legénység névsora. (XIII. közlemény.)

Gábor Sándor 5 sz. Csikvm. Szárhely 1888., meghalt 1914. okt. 13.
— Gábor András póttart. 19. sz. Csikvm. Gyimesfelsőlak 1884. megs.
— Gábor Ferenc 9. sz. Udvhvm. Köröspatak 1888. megs. — Gábor János póttart. 18. sz. Udvhvm. Vargyas 1892. m. gs. — Gábor Péter 10. sz. Udvhvm. Márafalva 1891., meghalt 1914. okt. 16. — Gábor János őrzetű 4. sz. Udvhvm. Székelymúzsna 1891. megs. — Gábor Lőrinc póttart. Udvhvm. Lővéte 1889 hadifogoly (Astrachan, Oroszország). — Gábor Mihály 2. sz. Udvarhvm. Ege 1891., meghalt 1914. okt. 14. — Gábor Pál címz. tizedes 9. sz. Udvhvm. Ege 1884. megs. — Gábor Elek 1. sz. Udvhvm. Etéd 1888

megs. — Gagy Mózés szakaszvezető 7. sz. Udvhvm. Alsóboldogfalva 1885. megs. — Gál (Molnár) Sándor 7. sz. Csikszentgyörgy 1891., meghalt 1914. okt. 21. — Gál Sándor 12. sz. Csikvm. Gyergyóalfalu 1889. megs. — Gál Alajos 13. sz. Csikm. Ditró 1889. megs. — Gál András törzsörömestey 16. sz. Udvhvm. Székelyderzs 1881. megs. — Gál András 7. sz. Csikszentdomokos 1888. megs. — Gál Dénes 16. sz. Udvhvm. Béta 1893. megs. — Gál Ferenc 5. sz. Csikvárm. Gyergyóalfalu 1889. megs. — Gál Lajos 11. sz. Csikvm. Gyergyóalfalu 1889. megs. — Gál Márton póttart. 19. sz. Csikvárm. Gyergyóalfalu 1886. megs. — Gál Tamás 5. sz. Csikvm. Ditró 1890. megs. Galaczi András 3. sz. Csikm. Gyimesfelsőlak 1888. megs. — Gálfalvi Ferenc 16. sz. Udvhvm. Nagykadács 1887. megs. — Gálffy Elek címz. szakaszvezető 20. sz. Martono 1885. meghalt. — Gálffy István 10. sz. Udvarhvm. Homoródalmás 1889., meghalt 1914. okt. 16. Geczi Dénes század-dobos 7. sz. Csikvm. Gyergyóbékás 1887. megs. — Gedő András címz. szakaszvezető 19. sz. Udvhvm. Városfalva 1882., meghalt 1914. okt. 13. — Gedő Ferenc 8. sz. Udvhvm. Etéd 1889. megs. — Genad Izidor 3. sz. Udvhvm. Csekefalva 1885. megs. — György Péter 9. sz. Csikszépvíz 1892. hadifogoly (Korsun, Oroszország). — Geréb Márton címz. szakaszvezető 6. sz. Udvhvm. Szentlélek 1887. megs. — Gergely Albert 5. sz. Udvhvm. Nyikómalomfalva 1889. megs. — Gergely Balázs 2. sz. Udvhvm. Fenyéd 1886. megs. — Gergely Mózés 2. sz. Udvhvm. Nagysolymos 1885. megs. — Gergely István 5. sz. Udvarhvm. Zetelaka 1887. hadifogoly (Uralsk, Oroszország). — Gergely István 10. Csikdánfalva 1891. megs. — Gombos József 11. sz. Udvhvm. Szentdemeter 1885. megs. — Görbe János címz. tizedes 17. sz. Csikvm. Gyimesbükk 1889. megs. — Göröcs Ferenc 6. sz. Csikvárm. Madéfalva 1890. megs. — Görög Gyula címz. szakaszvezető 3. sz. Csikvm. Gyergyótölgyes 1891. megs. — Gothard János tizedes 6. sz. Udvhvm. Medesér 1886. megs. — Gotthard Márton címz. szakaszvezető 9. sz. Székelyudvarhely 1890. megs. — Gotthard Vencel tizedes 3. sz. Székelykeresztur 1883. megs. — Grabár Balázs 12. sz. Zalavm. Csáktornya 1890. megs. — Gracsa Adam póttart. 18. sz. Csikvm. Gyimesközéplak 1892. megs. — Grapa Ferenc szakaszvezető 12. sz. Udvhvm. Székelyderzs 1885. megs. — Gressel Daniel 11. sz. Udvhvm. Homoródbene 1891. megs. — Gulácsi Lőrinc 8. sz. Udvarhvm. Magyarzsákod 1892. megs. — Guzran Márton 17. sz. Csikszenttamás 1889. megs.

Gyenge Mózés 9. sz. Udvarhvm. Vargyas 1888., meghalt 1914. okt. 10. — Györfy András tizedes 9. sz. Csikcsicsó 1886., meghalt 1914. okt. 15. — György Adam 2. sz. Csikvm.

Gyergyószentmiklós 1882., meghalt 1914. okt. 14. — György Alajos címz. szakaszvezető 4. sz. Csikvm. Teke-rőpatak 1889. megs. — György Dénes címz. őrzető 7. sz. Csikszentkirály 1884. megs. — György Imre 3. sz. Csikszépvíz 1888. megs. — György Ferenc címz. őrmester 7. sz. Udvhvm. Jánosfalva 1888. megs. — György Ferenc póttart. 5. sz. Csikvm. Gyergyóremete 1891., meghalt 1914. okt. 13. — György Ferenc 2. sz. Udvhvm. Kápolnásfalva 1892. megs. — György Gábor póttart. 18. sz. Udvhvm. Lövéte 1887. megs. — György József 7. sz. Csikvm. Gyergyószentmiklós 1887. megs. György József 15. sz. Csikm. Gyergyótölgyes 1892., meghalt 1914. okt. 25. — György József 16. sz. Csikvm. Gyergyóremete 1892. megs. — György István 1. sz. Csikszentgyörgy 1891. megs. — György István 3. sz. Csikvárdotfalva 1892., meghalt 1914. okt. 12. — György József 7. sz. Csikszépvíz 1892. megs. — Gyönös Imre póttart. 2. gy. e. 6. sz. Háromszékvm. Székelytanácsfalva 1881. hadifogoly (Kungursk, Gouvernment, Perm, Oroszország).

(Folytatjuk.)

A cukor, mint táplálék.

A „Székelyország”-gal közli:
Szemere László.

A Természettudományi Közlöny egyik számában a fenti címmel írt cikket Kosutány Tamás. Az ott írtak annyira fontosak, hogy a mentől szélesebb körben való ismertetésre tarthatnak számot népjóléti szempontból.

A fenti cikket jórészt kivonatolom; a jelzett lapnak az lévén az intenciója, hogy a természettudományokat, illetve azoknak gyakorlati hasznát népszerűsítse. A hivatkozott cikkben ugyanis oly tömören és világosan van megírva minden, hogy azt átírni nem lehet. A cukornak, mint eddig kellőleg nem méltatott tápanyagnak az öt megillető helyre való beállításán kívül foglalkozik azzal is, hogy hogyan viszonylik hozzá a duleim, a szacharin; ezeket is jó tudni a nagy közönségnek.

Cikke elején felemlíti Kosutány, hogy Ausztriának 288 cukorgyárával szemben Magyarországnak csak 31 cukorgyára van, s hasonlóan kedvezőtlen az aránya fejenkénti fogyasztási számítással is, ami évente egy egyént véve alapul nálunk 7,5 kgr-ra megy. (A szesz 17 liter koponyice! Szem.) Németországban 13, Angliában pedig 40 kiló a fejenkénti átlagos cukorfogyasztás. Nálunk — írja Kosutány — nemesak a szükkösen élő köznépp, hanem a művelt középosztály is nem annyira tápláléknak, mint édesítőnek, izesítőnek tartja a cukrot. Pedig a cukorfo-

gyasztás fokozása nemzetgazdasági, szociális és mezőgazdasági szempontból egyaránt fontos. Kíváncsolt volna, hogy a köznépp körében is elterjedjen az a sokszorosan beigazolt tapasztalat, hogy a munkabírást a pálinkánál és a szesz italoknál nagyobb mértékben fokozza az egészségre ártalmatlan cukor.

A cukor őse a méz volt, rendes cukrot illetve szörpöt az arabok és perzsák készítettek legelőször, még pedig cukornádból, innen ered a cukor régi magyar neve a: rádméz.

Hogy a cukorrépa is alkalmas a cukor előállítására, azt Marggraf András berlini gyógyszerész fedezte fel 1741-ben.

Az első magyar, számottevő cukorgyárat Lanesni Miklós állította föl Nagyföldemesen 1830-ban. Erdélyben az első cukorgyárat Csáki-gorbón Jósika báró létesítette 1831-ben.

Amit ezután írt Kosutány, azt bizony fontolóra vehetnek közgazdaságunkat irányító politikusaink. A magyar cukor horribilis adója miatt, olcsóbban kapható Londonban, mint idehaza!

Itt is szöszé int idézem a szerzőt:

— Manapság 1 kgr. cukorra 38 fillér adó esik... minthogy pedig Angolországban nincs cukorfogyasztási adó, és a behozott cukor adótól mentes, bekövetkezett az az első pillanatra érthetetlen helyzet, hogy a magyar cukor közel 2.000 kilométernyi távolságra eső szállítási költségnek és a kereskedők nyereségének beszámításával is, Londonban mm kitnt 40 koronáért kapható míg mi Budapesten ugyanannyiért 80 koronát fizetünk.

De még ma is körülbelül 10—15 koronával olcsóbban kaphatnánk fogyasztásra való cukrot, ha a finomítás nélkül készített, de azért igen tiszta (99,7 százalék) ugynevezett homokcukrot az országban elárusítani szabad volna.

A vegyi fejtegetésekből megtudjuk, hogy a cukorrépa leveleiben található enzimek teszik lehetővé, hogy az ott készített keményítő cukorrá változva, a gyökérbe vándoroljon.

A keményítő szénből, hidrogénből és oxigénből áll, benne a hidrogén és oxigén oly arányban van, mint a vízben; az ilyen összetételű anyagokat a kémikus szénhidrátoknak nevezi. Ezek közé tartozik a répában lévő cukor is.

De hagyjuk el a klorofil és a napfény átalakító munkáját; fő tudni azt, hogy a szénhidrátok képezik a legfontosabb tápanyagunkat.

(Vége köv.)

Unitárius Konfirmációi Em-lékkönyv képekkel. Irta: Demeter Dénes karácsonfalvi pap. Kapható a „Székelyország” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvnyomtató-intézetében) Székelyudvarhelyt.

Székely hősök.

Csik-, Háromszék-, Marostorda-Tordaarnyos- és Udvarhelyvármegyéből származó és a világ-háboruban megsebesült, meghalt vagy hadifogságba jutott hősöknek a hadügyminiszterium veszteség lajstromai alapján összeállított hiteles kimutatása.

XV.

A 86 sz. veszteségi lajstrom szerint: Dr Hoffer András tanár, tartalékos zászlós 19. gye. Székelyudvarhely hadifogoly (Akmolinsk). — Baku szanitéc Udvhvm. Bethlenfalva hadifogoly (Troirk, Gouvernment Orenburg, Oroszország).

A 96 sz. veszteségi lajstrom szerint: Aczél Miklós tart. 2. gye. Hszvm. Hidvég 1888. hadifogoly (Mokschan, Gouvernment Pensa, Oroszország). — Albert József tart. 2. gye. 10. sz. Csikcsékfalva 1882. hadifogoly (Mokschan, Gouvernment Pensa, Oroszország). Antalka Ádám tart. 2. gye. 10. sz. Hszvm. Sepsibüksád 1884. hadifogoly (Mokschan, Gouvern. Pensa, Oroszország).

Bagoly Mózés tart. 2. gye. 6. sz. Hszvm. Nagyborosnyó 1887. hadifogoly (Mokschan, Gouvern. Pensa, Oroszország). — Bajesi Miklós póttart. 2. gye. 13. sz. Hszvm. Torja 1889. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Balázs János 2. gye. 4. sz. Háromszék. Uzon 1892. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Bálint Dénes tart. 2. gye. 15. sz. Csikbánsfalva 1885. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Bálint János őrzető Háromszék. Sepsiszentgyörgy hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Bartos József 2. gye. 10. sz. Hszvm. Karatnavolál 1891. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Boldizsár Imre tart. 2. gy. e. 13. sz. Hszvm. Kézdizsentkereszt 1884. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Bölöni Pál póttart. 2. gye. Kader Hszvm. Hidvég 1883. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Bokor András póttart. 2. gye. 4. sz. Háromszékvm. Szarazajta 1888. hadifogoly (Mokschan, Gouvernment Pensa, Oroszország). — Brasói István tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Köpecz 1884. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Csia Miklós póttart. 2. gye. Kader Hszvm. Nyujtód 1883. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Csiki János pótt. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Nyujtód 1883. hadifogoly (Mokschan, Gouvern. Pensa, Oroszország). — Czifra (Zifra) Miklós Hszvm. Márkosfalva hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Donbos Dénes tart. 2. gye. 15. sz. Udvarhvm. Kápolnásfalva 1885. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Dobra István 2. gye. 15. sz. Hszvm. Karatnavolál 1892. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Frenkó Lajos tart. szakaszvezető 2. gye. 3. sz. Hszvm. Sepsiszentgyörgy 1884. hadifogoly (Uralsk, Oroszország).

Gera Ferenc altiszt Hszvm. Felsőcsernáton hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Gógai János Udvhvm. Miklósfalva hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Incze Dániel tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Szarazajta 1888. hadifogoly. (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Jakabos Miklós tart. tizedes 2. gye. 4. sz. Hszvm. Nyujtód 1885. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Jucze István póttart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Bölön 1890. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Kala Sámuel tart. őrvezető 2. gye. 9. sz. Hszvm. Sepsiköröspatak 1884. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). Kovács Márton címz. szakaszvezető 2. gye. 4. sz. Hszvm. Miklósvár 1893. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Kovács Mihály 2. gye. 4. sz. Hszvm. Karatnavolal 1892. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Lukács Ferenc póttart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Nyujtód 1890. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Lukács István póttart. 2. gye. 5. sz. Hszvm. Futásfalva 1882. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország).

Márton István póttart. 2. gye. 15. sz. Hszvm. Lemheny 1879. hadifogoly (Glasov, Gouv. Wiatka, Oroszország). — Marucz Dávid póttart. 2. gye. Kad. Hszvm. Nagyajta 1885. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Matis Károly 2. gye. 5. sz. Hszvm. Ikaľalva 1890. (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Molnár Ferenc 2. gye. 6. sz. Hszvm. Oltsem 1889. hadifogoly (Mokschan, Gouv. Pensa, Oroszország). — Moraru Elek tart. 2. gye. 4. sz. Hszvm. Zagon 1886. hadifogoly (Moskau, Oroszország).

(Folytatjuk)

HIREK.

A pesti váróteremben.

A királyi váróteremben
Csak királyi katona van,
Akinek a kezét, a lábát
Elvitte a harci roham.

A királyi váróteremben
Nincs piros bársony a padon,
Bevonták bevonója
Hőfőhérv vászonból vagyon.

A királyi váróteremben
Csak királyi katona gyűl,
Sebesült hősök piros vére
Foly a bevonó fehérjére
S a piros bársonnyal — vegyül.
PÉTERFI TAMÁS.

— **József főherceg és a székely bakák.** Híre ment a 82-ös székely bakák vitézségének a világháborúban. A hadseregek parancsnokai csak úgy vetélkednek a jóféle bátor székelyekért. Mindenik kapni szeretne belőlük, mert hát most is bebizonyították a derék fiúk, hogy a székely bizony a világ legjobb katonája. Így történt aztán, hogy a királyi család egyik legnépszerűbb tagja József főherceg is 82-ös bakákat kívánt a hadseregébe. Erről szól az a kedves tábori lap, melyet a „Székelyország” szerkesztőségébe hozott a posta s amelyből kiérzik a 82-ös székely büszkeség, hogy ők az annyira szeretett főherceg táborában lehetnek. Ime az írás szóról szóra:

„Kedves Betegh ur! Nem mentünk ezredünkhöz, hanem József főherceg Ő Fensége óhajára, parancsnoksága alá jött bataillonunk. A husvéti szent ünnepeket gyönyörű szép időben értük meg. Pacsirták éneke és ágyudőrej mellett szállnak hagyományos vallásos és hazafiúi érzelmeink szíveinkbe. Ellátásunk igazán mintaszerűen jó. Katonáink kedve kitünő. Hiszen, hogy csak dicsőséget hozhatunk székei nemzetünkre. Sokat írhatnék de nem lehet. Majd otthon átadom az aján-dékozott naptárt. Ha én nem tehetném, mások is vezettek naplót. Hazafias üdvözléssel régi igazhívő: Szathmáry Lajos egyévi önkéntes, szakaszvezető.”

Csak előre székelyek! Nincs már annyi hátra, mint volt. Hadd ropogjon a muszka csont! Nekünk okvetlenül győznünk kell. A magyarok Istene velünk él. Csak előre...

— **Harctéri székely katonák üdvözlése.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának e hó 12-én tartott közgyűlése, Nagysolymosi Konez Ármia gyógyszerész, biz. tag indítványára elhatározta, hogy a cs. és kir. 82-ik házi székely ezredet, valamint a székely m. kir. honvéd ezredeket, azok parancsnokságait, tisztjeit és összes katonáit — a harctéren kilencedik hónap óta tanúsított hősiességükért, hazafias lelkesedéssel üdvözlés további sikeres működésükre a magyarok Isteneinek segítségét kéri.

— **Kitüntetés.** A király Dr. Kozma Jenőt, a marosvásárhelyi állami kórház igazgatóját, hosszas és hasznos szolgálatainak elismerésül a Ferenc József rend lovagkeresztjével, *Schrimanek* Katalin szászrégeni róm. kath. népiskolai tanítónőt pedig nyugdíjazása alkalmából, a népnevelés terén sok éven át kifejtett eredményes működésének elismerése jelül, az arany érdemkeresztrel tüntette ki.

— **A magyar vadász-zászlóalak** szervező gyűlésére e hó 11-én d. u. 5 órakor, mintegy 300 önkéntes vadász gyűlt össze az ország minden vidékéről Pestvármegye disztermébe Budapesten. A bemutató szemle megtartása után, megalakult

a vadászok önkéntes I-ső népfelkelő százada a brassói 24-ik honvéd zászlóaljhoz bevonulásra és hadiszolgáltatásra jelentkezve; mindnyáján készek lévén a népfelkelő esküt is letenni a király és haza védelmére. A megtartott értekezleten — elfogadva a „Magyar önkéntes vadászok országos szövetségének” alapszabályait, ennek megalakulása kimondatott; az országos szervező nagygyűlés folyó évi május hó 16-án d. u. 4 órakor Budapesten, Pestvármegye nagytermében fog az első önkéntes magyar vadász zászlóalj bemutató szemléjével kapcsolatban megtartatni. A nagyobb arányu országos szervezkedés kormányhatósági engedélyezése és a legfelsőbb Hadur által szentesítendő tervezetnek előterjesztésére, mielőbb küldöttség járul az illetékes miniszterekhez. További jelentkezéseket a szervezkedő önkéntes magyar vadászcsapatokba elfogad: írásbelileg beterjesztendő jelentkező levélben, kiskorúaknál hitele szülői beleegyezés, iskolai bizonyítvány, nagykorúaknál az illetékes hatóság által kiállított belépési bizonyítvány csatolása mellett, a háboru időtartamára leendő szolgáltatásra — a „Magyar önkéntes vadászcsapat” bizottsága Budapest, I. Budafoki-ut 81. sz., I. em. 7. ajtó. Hivatalos órák naponként d. e. 10—12-ig.

— **Iparfelügyelői helyettesítés.** Miatán a segesvári iparfelügyelői kerület vezetőjét katonai szolgálatra behívták, az iparfelügyelői teendőket ellátásával a kereskedelemügyi miniszter *Krauter* György kolozsvári kir. iparfelügyelőt bizta meg.

— **Áthelyezések.** A földművelésügyi miniszter Wény János erdőmérnököt Fogarásról Csikszere-dára helyezte át s beosztotta az ottani állami erdőhivatalhoz, továbbá Szombory Ignác erdőmérnökgyakor-nokot pedig Székelyudvarhelyről Fogarásra helyezte át és beosztotta az ottani állami erdőhivatalhoz.

— **Április 11-ike Sepsiszentgyörgyön.** A Háromszék megyei Vörös Kereszt választmánya nagyszabásu műsorral ünnepelte meg a 48-as törvények szentesítésének nemzeti ünnepét, melyen Bárány *Szentkereszt* Béla főispán és neje *Florescu* Mária palotahölgygel az élén, ott volt csaknem az egész vármegye társadalma, hogy jelenlétével együttérzésének kifejezést adva, hódoljon a megyei Vörös-Kereszt választmányának elnöke: *Szentkereszt* Béla bárónénak, aki páratlan lelkesedéssel, lankadatlan kitartással buzgólkodik a háboru kitörése óta a sebesült katonák szenvedésin enyhíteni. Ő maga is személyesen résztvéve azok ápolásában, fejedelmi bőkezűséggel saját költségén rendezett be egy 150 ágyas minta-kórházat. Az ünnepségnek igen szép anyagi sikere is volt a jótékony cél javára.

— **Elhunyt 48-as honvéd.** Bethlentalyi Balásy István gazdálkodó, volt közsegi főbíró és nemzet-

őr, az utolsó a tizennégy Balásy közül, akik az 1848—49-iki szabadságharcban résztvettek, folyó hó 10-én hosszas szenvedés után 83 éves korában elhunyt Székelybetheľfalván.

— **Önkéntes vadászok.** Az Udvarhelyvármegyei Vadásztársasághoz az önkéntes vadász csapatba való felvételre újabban a következők jelentkeztek: Koritsánszky Ferenc áll. tanító Nagyderzsida (Szilágyvm.) ifj. Unger Pál banktisztviselő Versecz (Temesvárm.) Slavín György, Horvat György, Horvat István Kastalanec (Varasdvárm.), Záhorszky Árpád körjegyző Ung (Pestvm.), Soós János tvh. fogalmazó Hódmezővásárhely (Csongrádvárm.), Schlemmer Károly ügyvédjelölt, Kiss József pincér és Zenschheim Ottó kereskedősegéd Pozsony. Eddig az itteni jelentkezők száma 83.

— **Az egyévi önkéntesek köréből.** Rothenáry Albert ezredes, a székelyudvarhelyi 82. gy. e. parancsnoka Tomasko Rajmond hadapródjelöltet tart. hadapródnak, Boamfa Mátyás egyévi önkéntest — címz. őrvezetőnek léptette elő.

— **Nagyajtai Huszár Lotti** hosszas szenvedés után e hó 10-én élete 66-ik évében elhalt Székelyudvarhelyt. Temetése 12-én nagy részvét mellett történt meg a ref. egyház temető kertjében. Halálát széleskörű rokonság gyászolja.

— **Magyar színház Brassóban.** Faragó Ödön, a kassai színház derék igazgatója minap Brassóban tartózkodott és előkészítette a brassói új magyar színház építését, mely 1300 nézőre készül, két emelettel, páholyokkal. A színészeknek egy gyönyörű hegyoldal lesz befűtve, ahol sétányszerű pihenők lesznek, — kiváló a tanulásra Diszletraktár, könyvtári stb. helyiségek bőven. A közönség érdeklődéssel várja Faragókat, kik a színház ünnepélyes megnyitását június végére tervezik. Ugy a főispán, mint a városi tanács, élén a polgármesterrel a legnagyobb jóakarattal segíti a színház ügyét s rövid két óra alatt megvolt minden és gratuláltak Faragó direktornak a színházépítéshez és ahhoz, hogy ilyen nehéz időkben keresztülvitte ezt a kívánságukat.

— **Katonai előléptetések.** Rothenáry Albert ezredes, a székelyudvarhelyi cs. és kir. 82. gy. e. parancsnoka Russu Miklós szakaszvezetőt, Márk József tizedest, címz. őrmestert — címz. őrmesternek, illetve szakaszvezető címz. őrmesternek; Márton Tamás tizedes, címz. szakaszvezetőt, Kovács László tizedest — valóságos szakaszvezetőkné; Angi Sándor tizedest, Radó Dénes gyalogos, címz. tizedest, Szöllősi Ferenc, Lukács Béla őrvezető, címz. tizedeseket — tizedes, gyalogos, illetve tizedes, címz. szakaszvezetőkné; Derzsi Dénes őrvezető, címz. tizedest, Bartha Jakab, Vincze Vaidor őrvezetőket, Gergely Balázs őrvezető, címz. tizedest, Klein József őrvezetőt — valóságos tizede-

seknek; Orosz András, Biró Gyárfás, Máté József, Jakab József gyalogos, címz. őrzetőknek — őrzetők, címz. tizedeseknek; Görbe Demeter gyalogost — őrzetőknek; Bálint Lajos népf. gyalogost — címz. őrzetőknek; a harctéren levő ezredparancsnokság pedig 1915. február 11-én Antal Gyula szakaszvezető, címzetes őrmestert, András Ferenc, Kovács János, Koppendian Jusztin szakaszvezetőket — valóságos őrmestereknek; Gyarmathy Dénes, György István tizedes, címz. őrmestereket, Gógus Antal tizedes, címz. szakaszvezetőt valóságos szakaszvezető, címz. őrmestereknek; Simon András, Maczkos Márton tizedes, címz. szakaszvezetőket, Csörgő Bálint és Bara Dávid tizedeseket — valóságos szakaszvezetőknél; Csög Sándor őrzetők, címz. tizedes — tizedes, címz. szakaszvezetőnek; Szabó Ignác, Pál Ferenc, Kénosi Albert, Kristóf Sándor, Kopacz József gyalogos, címz. tizedeseket, Bogyor Vilmos, László János őrzetők, Bara Dávid, Bálint Elek gyalogos, címz. őrzetők, Kőszegi Péter, Samu Ferenc, Risznitia János őrzetők, címz. tizedeseket, Ilyés János, Egyed István őrzetők — valóságos tizedeseknek; Csobot János gyalogost, Csata Félix gyal., címz. őrzetők, Csiki Lajos, Körösfői János, Balázs István, Magyar Imre őrzetők — őrzetők, címz. tizedeseknek; Egyed István gyalogost, Nagy János gyal., címz. őrzetők, Komporaj Dénes, Ilyés Imre, Balla Béni, Vargyas István, Kovács Lajos, Szabó András, Juhász Sándor, Benedek Agoston, Gergely Bálint gyalogosokat, Bicsak Imre, Csűrös Imre, Ambrus Miklós, Laczkó Antal, Balló József, Bara János gyal., címz. őrzetők, Kánya János, Todor József, Józsa Mihály gyalogosokat — valóságos őrzetőknek; Fodor Dávid, Gyöngyösi András, Jakab Antal, Szász Miklós, Részeg József, Kriza László, Pál Ignác, Miklós Antal, Balog Tamás, Vágási Antal, Kotfass Miklós, Tompos Áron, Ivácson Ádám, Lőrincz István, Szabó Gyula, Szarvas János, Vizoli Albert, Albert Tamás, Imre Mózes Ferenc gyalogosokat — gyalogos, címz. őrzetőknek léptette elő.

— **Kis kutya, nagy kutya...** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának a hó 12-iki közgyűlésén, Ugron Zoltán orsz. képviselő, bizottsági tag igen érdekes kérdést vetett felszínre. Arról beszélt, hogy közegészségügyi érdekből — mivel a mostani nyomasztó élelmiszer-hiány miatt a kóborló kutyák között a veszethez nagyon elharapódzott — az összes kutyákat irtásuk ki, mert a közbiztonságért ma már nincsen azokra szükség. Ha pedig úgynevezett „kedvence kutyák” lesznek a többiekben, annál jobb, hiszen a szűk világban ugyan annyi étel nem pusztítóval kevesebb marad. Az így megmaradt étel jó lesz majd másnak, gazdaságilag felhasználva.

Erre Dr. Sebesi János alispán azt válaszolta, hogy a veszeth kutyák, vagy a veszethez gyanús állatok kiirtása iránt, miniszteri rendeletek intézkednek s a főszolgabírók e rendeletek értelmében eljárhatnak. Ugron az alispán választát tudomásul vette. Tény az, hogy Székelyudvarhelyt is ebzárlat van elrendelve, de azért a város fő u-cáján, a Kossuth-utcában esténként sétálni közveszélyes, — a sok házi és kóborkutya miatt. Talán éppen ez inspirálta az egyik alkalmi költőt kutya-dal elkészítésére:

Kis kutya, nagy kutya
Nem ugat hiába,
Megtudta mindenik,
Közel van halála.

Kis kutya, nagy kutya,
Mormog most magába,
Kegyelmet esdekel,
Szegényes vackába...

Kis kutya, nagy kutya
Vigyázzon magára,
Meggfogja a sintert,
Húrkot vet nyakába.

Kis kutya, nagy kutya,
Ugathat javába,
Elvitték a sintert —
Világháboruba...

Irodalom.

Népfelkelők és egyévi önkéntesek könyve. Dr. Altörjay Sándor honv. miniszteri fogalmazó olyan könyvet írt, amelyet a közönség és sajtó egyaránt régen sürget. Igaz ugyan, hogy az emberek már eléggé „beletanultak” a háboruba, de nagyon sok — különösen a népfelkelést és egyévi önkéntességet érintő — kérdésében ma is a legteljesebb tájékozatlanság uralkodik. Csak egy pár legaktuálisabb és legégetőbb kérdést ragadunk ki Dr. Altörjay könyvéből: Ki lehet egyévi önkéntes, ha erre még teljes igénye nincs? Milyen elbánásban részesülnek a csak „önkéntesi karpaszomány”-nyal ellátott népfelkelők? Ki a „hadi önkéntes”? Hová kell bevonulni? Kinek nem kell bevonulni? Mi történik a most bevonultakkal? Hogy lehet valaki népfelkelő tiszt? Ki bír felmentésre igényével? Mi ennek a módja? Milyen díjakat fizetnek a hadiszolgáltatásként igénybe vett járművek, állatok után? Ki kaphat segélyt? stb. És tárgyalja mindezt világos, mindenki által érthető formában, azzal a biztossággal, amelyet egyik hasonló irányú könyvben sem találtunk. Benne van ebben minden és nem csak az egyesek, hanem hatóságok is megtalálják benne a magukét teljes részletességgel. Minden olvasónknak ajánlhatjuk. Ára 1 korona 20 fillér. Megjelent Benkő Gyula Grill-féle udvari könyvkereskedésében (V. Dorottya-u 2.) Budapest.

Lakók és háziurak. A legutolsó moratórium rendelet újabb fontos rendelkezéseket tartalmaz a házbérfizetésre és fölmondásra vonatkozóan. Ezeket, főleg a katonákra és bevonultakra való tekintettel ismerteti Dr. Pongrácz Jenő, a lakbér-szabályzatok kiváló ismerője „Lakók és háziurak” című kis rendkívül ügyesen összeállított, népszerűen megírt füzetében. A füzet könnyen áttekinthető összeállításban ismerteti: Ki köteles házbért fizetni? Ki nem köteles házbért fizetni? A fölmondásról általában. Mikor van helye rendes fölmondásnak? Mikor van helye rendkívüli fölmondásnak? A lakáspénzben részesülőkön vonatkozó szabályok. Mikor nincs helye rendkívüli fölmondásnak? A rögtöni hatályú fölmondás. Megakadályozható-e a beköltözés? Fel-lehet-e mondani a határozott időre kötött szerződést? A főbérletnek nemfizetés miatt fel lehet-e mondani? Mi történik, ha a főbérlet kilakoltatják? Ha főbérlet bevonult, kinek kell fizetni a házbért? Kinek lehet fölmondani? Vissza lehet-e tartani a bérlet bitorait? A hatodik moratórium rendelet bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezései. A füzet ára 20 fillér, s kapható minden könyvkereskedésben.

SZÉKELY GAZDA.

Gazdák tavaszi köteleességei. Hazafiasságukban kiváló megyeink sorából Szabolcsvármegye volt az első, a mely a legkomolyabb intő és buzdító szóval fordul az idén a gazdaközönséghez, a folyó évi terméshozam biztosítása érdekében. Hasonló lelkesedéssel buzdítja a gazdaközönséget a többi termelésre s minden talpalattnyi föld bevetésére a többi vármegye is. Csakugyan hazafias köteleessége ma minden gazdának, nemcsak minden talpalattnyi földjét bevetni, de a vetést is úgy beosztani, hogy a nap minden órája hasznos gazdasági munkát jelentsen számára. Köteleessége talajának termőképességét trágyázással a lehetőségig fokozni. Nagy figyelmet kell továbbá a helyes munkabeosztásra is fordítani, hogy kevés munkással sok munkát végezhesünk. Kalászos, kapás, takarmány és konyhakerti növényünk valamennyi más-más időben veszi igénybe a munkaerőt: akként kell tehát a munkát beosztanunk, hogy a hanyagságnak, helytelenségnek tért ne engedjünk; ez idén ne várjuk azt, hogy mikor van itt szántás, vetés, palántázás megszokott ideje, hanem szünet nélkül teljesítsük felváltva minden hasznos munkát kora tavasztól mindaddig, amíg termésünk áldáshozó eredményei új kenyérhez nem juttatják gazdaközönségünket.

A talaj termőerejéről. A „Köztelek” című gazdasági szaklapunkban nemrégiben igen tanulságos

összehasonlítás jelent meg arról, hogy minő erélyes munkálkodást fejt ki Németország a talaj termőerejének fenntartása érdekében és mily esélyes keretű és eredményű az a hasonló irányú munkálkodás, a mit nálunk Magyarországon kifejtjenek. Míg nálunk a luza, a rozs, az árpa és a zab termés 30 esztendő letelével sem mutat számbevehető emelkedést, addig Németországban a buza és a rozs termés 30 év alatt 6—8 mázsáról 12—13 mázsára, az árpa és a zabtermés pedig 6—7 mázsáról 12—14 mázsára emelkedett. De jelentékeny termésemelkedés észlelhető a jelen háborús időkben oly nagy jelentőségű burgonyatermelésnél is. Míg ugyanis a burgonyatermelés évi átlaga nálunk 30 év alatt 51 mázsáról 36 mázsára apadt, addig a németek burgonyatermelése évi 50—52 mázsáról 98—100 mázsára szaporodott. Ez nemcsak hiba és kár, hanem mulasztás, hűn és óriási veszteség hazánkban úgy az egyesekre, mint az egész országra. Németországban a gyönyörű eredményeket akként érik el, hogy földjeiket rendkívül jól trágyazzák: nemcsak sokkalta több istállótrágyájuk van, mint nekünk, de ezenkívül birodalmi átlagban és k. holdanként 150 kg. műtrágyát használnak évente, holott mi ugyanolyan nagy területre alig 10 kg.-ot. Tehát nem a talaj roszasága, s nem a kedvezőtlen éghajli viszonyok eredményezik nálunk a rossz termést, hanem legfőként a talaj ki nem elégtöltő trágyázottsága. Igazi nagy és jövedelmező terméseket, pedig a háboru után okvetlenül ilyenekre lesz szükségünk, csak úgy érhetünk el, ha hű szövetségesünket, a németeket a műtrágyázás terén is követni fogjuk.

Bőven termő burgonyafajtákat vessünk. A burgonyának a mai világháboru fergetegében valóságos mentő szerepe jut osztályrésül a hadtápellátás és a közéletmezés terén egyaránt, miért arra kell törekednünk, hogy koraérő burgonyák mielőbbi piacra hozatala mellett, minél bővebben termő gumókat használjunk fel ültetésül. Országszerte olvashatjuk, hogy Szabolcsvármegye egymaga ez év tavaszán még több, mint 10 ezer vaggonnyi burgonyával rendelkezett. Arról értesülünk, hogy a megye területén legfőként bőtermő „Wolthman” burgonya van elterjedve, amelynek fölétlőve az, hogy mint rózsaburgonyafaj korán kerülhet piacra, a mellett pedig katasztrális holdanként átlagban 80 mázsányi termést ad s ha ezt 150—180 kg. szuperfoszfáttal javítjuk, 30—40 métermázsával még fokozható a termés. Vetőgumót az előjáróságok után a kormány is ad, de beszerezhető az a Mezőgazdák szövetsége után is. Betegségek, esőzések és szárazság veszedelmeivel szemben is ez a kiváló burgonyafajleség mindenütt, ahol termesztik, s így hazánkban is legellentállóbbnak bizonyult. Mint-hogy élelmiszereink új buza és rozs-örlésig ugyancsak megfogyatkoznak, a burgonyafogyasztás az egyedüli helyettesítő, a már közhasználatossá vált táptus tengeri liszt mellett addig is, míg a joggal várt szebb idők hazánkra ráköszöntenek.

Nyomtatva és kiadja BETEGH PÁL
könyvnyomtató int. Székelyudvarhely.